

А. О. Боднар, Д. М. Солопчук

ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЯК СПОСОБУ ОРГАНІЗАЦІЇ ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ

Дослідження присвячене проблемі використання засобів масової інформації як способу організації олімпійської освіти. Розкрито роль засобів масової інформації щодо отримання різними соціально-демографічними групами населення інформації з олімпійської тематики. Встановлено, що засоби масової інформації є основним джерелом отримання знань з олімпійської тематики для всіх соціально-демографічних груп населення. Наведено результати опитування, в яких основним джерелом інформації є телебачення, сьогодні більшість респондентів вказують на мережу Інтернет.

Ключові слова: засоби масової інформації, олімпійська освіта, олімпізм, олімпійський рух.

Постановка проблеми. Історія сучасного олімпійського руху тісно пов'язана із засобами масової інформації. П'єр де Кубертен – письменник і – журналіст наприкінці ХІХ століття багато зробив для того, щоб преса сформувала в суспільній свідомості ідею відродження Олімпійських ігор і сприяла її реалізації. На Іграх I Олімпіади в Афінах у 1896 році були присутні близько 20 фотографів і журналістів. Сьогодні засоби масової інформації доносять олімпійські ідеї до жителів найвіддаленіших куточків світу. На Іграх ХХХ Олімпіади 2012 року в Лондоні були присутні понад 21 тисяча акредитованих зарубіжних представників мас-медіа, що в два рази більше, ніж спортсменів, які були акредитовані на Ігри. Представники засобів масової інформації виявилися найбільш чисельною громадою на Олімпійських іграх. Трансляція змагань зібрала біля екранів телевізорів близько 5 мільярдів глядачів. Близько 70 провідних світових ЗМІ висвітлювали події Ігор на першій сторінці видань.

Засоби масової інформації сьогодні представляють собою соціальний інститут, який не тільки потужно впливає на розвиток усього суспільства, а й на формування особистості кожного його члена. Ефективність будь-якого міжнародного проекту, напряму залежить від необхідності зберегти підтримку суспільства, що відповідно до олімпійської ідеї, об'єднує людей різних політичних, культурних, релігійних поглядів та переконань. Сьогодні МОК має власні пресслужби та PR-відділ, завдання яких, робота із засобами масової інформації; формування суспільної думки, участь у суспільному житті.

Аналіз історичного матеріалу дає підставу говорити, про те, що преса супроводжує Ігри з моменту їх відродження, при цьому кількість друкованих видань, що приділяють їм увагу, збільшується з кожним Олімпійським циклом. Якщо на початку Ігри висвітлювалися тільки в розділі світських подій в новинах, то сьогодні їм присвячуються окремі спеціалізовані видання.

Що стосується радіо, то перший радіозвіт про результати змагань був переданий «Марконі Телеграф Компані» в 1908 році,

а з 1924 року Ігри стали постійно висвітлюватись за допомогою радіомовлення.

Дослідження останніх років (К. Dollar, М. De Moragas, N. Rivendurgh, М. Раупе та ін.) показали, що основним джерелом інформації про події олімпійського руху є телебачення. А втім, це не тільки засіб масової інформації, але й найпотужніша PR-технологія. Ще на початку століття (у період кінохронік) розпочалися спроби популяризації олімпійського руху за допомогою кінематографу: створюються кінозвіти про найдавніші події на Олімпійських іграх. У сучасному світі про можливості телебачення з точки зору PR-діяльності говорити не доводиться.

Останньою за часом появи засобів масової інформації є мережа Internet, яка являє собою широчезне інформаційне середовище, що складається із різного роду відомостей (групи новин, форуми, чати, спеціалізовані сайти, найкрупніші портали, каталоги ресурсів, електронні бібліотеки).

Питання ролі і впливу засобів масової інформації на популяризацію олімпійських ідеалів і цінностей, пропаганда олімпізму серед населення, надзвичайно актуальні, оскільки саме вони можуть серйозно вплинути на характер олімпійського руху.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні у всьому світі особливу увагу та важливе значення у процесі олімпійської освіти відводять засобам масової інформації, які оперативно і в доступній формі висвітлюють спортивні події. Про це свідчить аналіз наукової літератури та міжнародного досвіду (А. Кун, 1982; П. Кубертен, 1997; С. Гуськов, 2000; М. Булатова, 2007 та ін.).

В наукових працях В. Єрмолової [4] розкрито роль засобів масової інформації щодо отримання школярами інформації з олімпійської тематики. Зазначено, що найбільш зручними для них є спеціальні телепередачі та літературні джерела (підручники, посібники та інший матеріал з олімпійської тематики). Аналіз літературних джерел свідчить про деякі відмінності між бажаними джерелами інформації та тими, якими вони користуються [4]. Аналіз розвитку спорту в зарубіжних країнах, проведений у роботі А. Лубишевої показує, що активна позиція населення щодо олімпійського спорту формується як наслідок пропаганди засобів масової інформації. Саме від засобів масової інформації і насамперед від телебачення залежить популяризація ідеалів і цінностей олімпізму [8]. В. Лукашук відзначає, що “розвиток телебачення у ХХ столітті зробив спортивне видовище ідеальним медіажанром” [9]. Трансляція Олімпійських ігор надала спорту такої популярності, яка поставила його героїв в один ряд із зірками кіно. С. Гуськов відзначає, що однією із основних функцій засобів масової інформації щодо олімпійського спорту є інформативність [3]. Однак на сьогодні залишається маловивченим питання використання засобів масової інформації як способу організації олімпійської освіти в загальноосвітніх навчальних закладах.

Мета дослідження – вивчити вплив засобів масової інформації на організацію олімпійської освіти.

Методи та організація дослідження. Під час дослідження застосовувався комплекс загальнонаукових методів, серед яких – аналіз літературних джерел, методи системного аналізу, методи математичної обробки даних, метод опитування (анкетування).

З метою вивчення стану використання засобів масової інформації як способу організації олімпійської освіти було опитано 479 респондентів, серед них 209 студентів факультетів фізичної культури вищих навчальних закладів України, зокрема 48 студентів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (КПНУ), 53 студенти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, 46 студентів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (ЧНУ), 63 студенти Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (ХНПУ), 145 учнів четвертих, сьомих, дев'ятих, одинадцятих класів загальноосвітніх навчальних закладів міста Кам'янця-Подільського, 78 вчителів фізичної культури загальноосвітніх навчальних закладів Хмельницької області, 47 науково-педагогічних працівників факультету фізичної культури Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (табл. 1).

Таблиця 1.

Джерела інформації про знання з олімпійської тематики

Респонденти	К-ть осіб	Джерела інформації, %					
		Телебачення	Інтернет	Журнали і газети	Радіо	Літ. джер.	Інші джер.
Учні ЗНЗ (4, 7, 9, 11 кл)	145	91,45	93,78	37,24	25,42	14,73	15,92
Студенти факультету фізичної культури	209	87,51	95,36	48,43	21,38	17,58	12,81
Вчителі фізичної культури	78	90,32	90,72	53,45	32,43	38,41	16,13
Науково-педагогічні працівники ВНЗ	47	89,34	88,45	61,35	28,83	74,5	12,03
Середній показник		89,65	92,07	50,12	27,06	36,3	11,22

У наукових дослідженнях кінця ХХ початку ХХІ століття відзначено, що основним джерелом отримання знань з олімпійської тематики є телебачення [4, 7, 8, 9]. У свою чергу результати нашого дослідження показали, що сьогодні для більшості опитаних основним джерелом отримання знань олімпійської тематики є мережа Інтернет. На це вказало 92,07% респондентів (93,78% – учнів ЗНЗ, 95,36% – студентів, 90,72% вчителів фізичної культури та 88,45% серед науково-педагогічних працівників ВНЗ).

На нашу думку це цілком закономірно, адже сьогодні мережа Інтернет є потужним інформаційним ресурсом, який з кожним роком набуває все більшої популярності, а також є зручним у користуванні та доступним для всіх соціально-демографічних груп населення.

Друге місце займає телебачення – 89,65% опитаних. Це відзначило – 91,45% – учнів, 87,51% – студентів, 90,32% – учителів та 89,34% – науково-педагогічних працівників університету. Варто відзначити, що різниця між прихильниками Інтернету і телебачення, поки що невелика і становить 2,42%, що зумовлює необхідність подальшого дослідження даного питання.

На третьому місці серед усіх джерел журналі і газети. Так відзначило 50,12% респондентів. Значно вищий цей показник у науково-педагогічних працівників – 61,35% та учителів фізичної культури – 53,45%, ніж в учнів і студентів, відповідно 37,24% та 48,43%.

Важливе значення для 27,06% опитаних відіграє радіо як джерело інформації з питань олімпійського руху. На це вказало 25,42% учнів, 21,38% студентів, 32,43% учителів та 28,83% науково-педагогічних працівників університету.

Літературні джерела вказали всього 36,3% опитаних, переважна більшість з яких це науково-педагогічні працівники – 74,5%, серед учнів літературні джерела зазначили всього 14,73%, серед студентів 17,58% та 38,41% серед учителів фізичної культури.

Серед інших джерел інформації на які вказали в середньому 11,22% респондентів були такі: діти молодших класів відзначали, що отримували інформацію від батьків. Також деякі школярі вказали, що певну інформацію отримували від вчителів фізичної культури. Результати анкетування учнів загальноосвітніх навчальних закладів узгоджуються з результатами дослідження В. Єрмолової, яка також стверджує, що існують деякі відмінності між бажаними джерелами інформування, та тими, котрими учні користуються [4]. Вона зазначає, що найбільш зручними для них є навчально-виховний процес у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах (спортивного профілю), спеціальні телепередачі та літературні джерела (підручники, посібники та інша література з олімпійської тематики).

Студенти факультету фізичної культури серед інших джерел виокремлювали інформацію від тренера та товаришів, і лише декілька студентів вказали, що отримували знання під час навчальних занять. Такий низький показник пояснюється тим, що питання олімпійської тематики розглядаються лише в межах навчальної дисципліни «Історія фізичної культури», яка викладається на першому курсі. На подальших курсах і в інших навчальних дисциплінах приділяється менше уваги подіям олімпійського руху, що відображається на обізнаності і зацікавленості студентів.

Вчителі фізичної культури зазначили, що отримували інформацію під час методичних семінарів, а також упродовж курсів підвищення кваліфікації. І хоча цей відсоток зовсім незначний, тим не менш цю форму роботи з олімпійської освіти варто визнати перспективною.

Науково-педагогічні працівники факультету фізичної культури серед інших джерел зазначали конференції, наукові та методичні семінари кафедр.

Аналізуючи результати дослідження, можна зробити висновок, що основну частину інформації щодо історії і сучасного стану олімпійського руху, усі опитані, незважаючи на те, що вони відносяться до різних соціально-демографічних груп, отримують із засобів масової інформації.

Із останнього можна припускати, що увага до засобів масової інформації активно зростає безпосередньо під час проведення Олімпійських ігор і залежить від успіху виступу українських спортсменів і команд на міжнародному рівні. Цим пояснюється і основна спрямованість репортажів і статей, які в більшості висвітлюють результативну сторону змагань.

Все частіше предметом висвітлення стають такі сторони змагань, як перемога і поразка, організаційна сторона змагань, якість спортивного інвентарю, обладнання та екіпіровка спортсменів. Також велика увага приділяється інформації про вартість спортсменів (особливо в таких видах, як футбол, баскетбол, хокей та ін.) і розміри їх гонорарів.

Найбільш негативним є той факт, що останнім часом з'являється все більше спортивних телепередач та телешоу, які активно пропагують надмірну жорстокість та агресивність, що в свою чергу особливо згубно впливає на психічне здоров'я підростаючого покоління.

Ідейний зміст олімпійського руху і спорту, їх ціннісний потенціал і гуманістична спрямованість, частіше всього залишаються поза увагою журналістів та репортерів.

Як наслідок, існує проблема, яка полягає з одного боку, в тому, що засоби масової інформації – це потужний засіб, який можна використовувати для пропаганди та агітації гуманістичних ідей і принципів олімпізму. З іншого боку, вони орієнтовані на залучення аудиторії більш доступними методами і при цьому не завжди мають достатній рівень підготовленості в розповсюдженні знань про олімпійський рух, а тим більше олімпійської освіти.

На необхідність роботи з засобами масової інформації неодноразово вказувалось на конгресах і сесіях МОК та МОА. Пропонується не тільки підтримувати практику проведення Міжнародних сесій спортивних журналістів, які носять навчальний характер, але й більш активно залучати до цього вчених і спеціалістів в галузі Міжнародного олімпійського руху.

У системі олімпійського руху та олімпійської освіти засоби масової інформації повинні стати сполучною ланкою між тими, хто дає інформацію і тими, кому вона призначається.

Тому перспективним вирішенням цієї проблеми, слід визнати співпрацю засобів масової інформації зі спортивними організаціями, регіональними олімпійськими академіями і спортивними навчальними закладами.

Без сумнівів, діяльність ЗМІ відіграє важливу роль у пропаганді олімпійських ідеалів і є ефективною формою олімпійської освіти різних соціально-демографічних груп населення. У свою чергу в цьому питанні спостерігається зацікавленість самих за-

собів масової інформації, оскільки за рахунок появи цікавого та змістового матеріалу збільшується їх глядацька аудиторія.

Висновки. Аналізуючи результати дослідження, можна стверджувати, що засоби масової інформації є основним джерелом отримання знань із олімпійської тематики для всіх соціально-демографічних груп населення. Серед них перше місце займає мережа Інтернет (92,07%), на другому місці – телебачення (89,65%), третє місце посідають газети і журнали (50,12%) і на четвертому місці інформація з радіоджерел (27,06). Літературні джерела користуються популярністю всього у 36,3% опитаних.

Серед інших джерел інформації, на які вказали в середньому 11,22% респондентів були наступні: учні отримують інформацію від батьків та вчителів фізичної культури, студенти – від тренера, товаришів та під час навчальних занять; вчителі отримують інформацію під час методичних семінарів, а також упродовж курсів підвищення кваліфікації, а науково-педагогічні працівники відзначили конференції, наукові та методичні семінари кафедр.

Враховуючи необхідність пропаганди ідей і цінностей олімпізму серед різних соціально-демографічних груп населення та зважаючи на те, що основним джерелом інформації про знання олімпійської тематики є засоби масової інформації, які охоплюють значну глядацьку аудиторію, можна стверджувати, що ЗМІ є дієвим способом організації олімпійської освіти.

Список використаних джерел:

1. Булатова М.М. Олімпійська освіта у системі навчально-виховної роботи загальноосвітніх навчальних закладів України / М.М. Булатова, В.М. Єрмолова. – К. : Олімпійська література, 2007. – 44 с.
2. Георгиадис К. Теоретические основы олимпийского образования / Костас Георгиадис // Наука в олимпийском спорте. – 2007. – №2. – С. 3-16.
3. Гуськов С.И. Телевидение и спорт / С.И. Гуськов, С.С. Гуськов. – М. : Полиграф, 2000. – 336 с.
4. Єрмолова В.М. Олімпійська освіта: теорія і практика : навч. посіб. / В.М. Єрмолова. – К., 2011. – 335 с.
5. Єрмолова В.М. Fair Play – чесна гра / В.М. Єрмолова // Фізичне виховання в школі. – 2009. – № 3. – С. 36-39.
6. Кубертен П. Олимпийские мемуары / П. Кубертен. – Олимпийская литература, 1997. – 180 с.
7. Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта / Л. Кун. – М. : Радуга, 1982. – 399 с.
8. Лубышева Л.И. Социальная роль спорта в развитии общества и социализации личности / Л.И. Лубышева // Физкультура и спорт. – 2007. – №3.
9. Лукашук В.І. Трансформація спорту: від забави до індустрії / В.І. Лукашук // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2009. – № 2. – С. 130-149.

The research is dedicated to the problem of mass media as a means of organization of Olympic education. Also the role of mass media in getting information on Olympic issues by different social-demographic groups of population is revealed.

Among 479 respondents surveyed during the research there are pupils of the forth, seventh, ninth, eleventh forms of secondary schools, the students of physical education department, the teachers of physical education of Khmelnytsky region, scientific and pedagogical staff of higher educational establishments. TV, the Internet, magazines and newspapers, radio, literary and other sources (parents, friends, and etc.) were defined as information sources.

The results of the research prove the fact that mass media is the main source of acquiring knowledge in Olympic sphere for all social-demographic groups of population. In the rate of popularity the first place takes the Internet, the second – TV, the third – magazines and newspapers, the fourth – radio. Only 36,3% of respondents use different literary sources. Among other sources of information parents and teachers of physical education, methodological seminars and scientific conferences etc. were mentioned.

The results of the survey showed the leading position of the Internet as a source of information in modern society which replaced the television in comparison with the results of the previous researches.

The problem is that, on the one hand, mass media is a strong power used for advertising and spreading of humanistic ideas and principles of olympizm. On the other hand, it is directed at involving the audience by simpler ways without having the sufficient level of preparation for giving knowledge on Olympic movement, moreover, on Olympic education. The authors share the opinion that in the system of Olympic movement and education mass media should become a mediator between the information and those this information is intended for.

Key words: mass media, Olympic education, olympizm, Olympic movement.

Отримано: 15.08.2014

УДК 37.034

Г. М. Брадик, И. В. Гуцу

РЕАЛИЗАЦИЯ ПРОГРАММЫ «ЗДОРОВЬЕ» В ШКОЛЕ

В статье рассматриваются некоторые аспекты реализации комплексно-целевой программы «Здоровье» в общеобразовательной школе. Раскрыты особенности образовательного процесса школьников, способствующие преобразованию знаний о потребности в здоровье и здоровом образе жизни в убеждения.

Ключевые слова: здоровье школьников, реализация программы «Здоровье».

Постановка проблемы Анализ состояния здоровья школьников подтверждает данные многолетних наблюдений об увеличении количества детей с различными заболеваниями за период обучения в школе. С 1-го по 11-й класс увеличивается число учащихся с заболеваниями органов зрения, опорно-двигательного аппарата, желудочно-кишечного тракта и др. По официальным данным Министерства здравоохранения и социальной защиты ПМР в 2013 году к I группе здоровья (здоровые дети) отнесено 56% учащихся, по городу Рыбница – 68%.